

Maja Mirković*

Krivična odgovornost zbog širenja zaraznih bolesti i provođenje krivičnog postupka u F BiH na primjeru COVID-19

Sadržaj

1. Uvod
2. Krivična djela protiv zdravlja ljudi: opće napomene
3. Upućujuće norme i Prijedlog Uredbe sa zakonskom snagom
4. Pitanje javnog objavljivanja ličnih podataka u kontekstu krivičnog postupka
5. Pitanje održavanja *online* ročišta u krivičnim postupcima
6. Uporedno-pravni prikaz: primjer Republike Srbije
7. Zaključak

1. Uvod

Nacionalni ured Svjetske zdravstvene organizacije u Kini (SZO) je prvi put 31. decembra 2019. godine primio obavijest o slučaju upale pluća čiji je uzročnik nepoznat.¹ Kako se kasnije ispostavilo, radilo se o novoj vrsti koronavirusa, koji dosad nije bio otkriven kod ljudi. Kod ljudi, nekoliko koronavirusa izaziva respiratorne infekcije koje se kreću od obične prehlade do težih bolesti kao što su MERS (Middle East Respiratory Syndrome) i SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome). Najnoviju vrstu koronavirusa SZO je nazvala COVID-19.² SZO je 11. marta 2020. godine službeno proglasila prethodnu epidemiju pandemijom, prvu nakon pandemije svinjske gripe 2009. godine.³

---

* Autorica je trostruka magistrica prava zaposlena kao projektna asistentica pri Misiji OSCE-a u BiH, u Sekciji za politiku i planiranje pri uredu šefa Misije.

¹ Izvor: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen>, očitavanje: 23. 03. 2020.

² Izvor: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses#:~:text=symptoms>, očitavanje: 03. 04. 2020.

³ Izvor: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020>, očitavanje: 24. 03. 2020.

Shodno činjenici da je prvi slučaj virusa COVID-19 u BiH registriran 05. marta 2020. godine,⁴ te zbog ubrzanog širenja pandemije kao i nepoznate prirode ovog virusa, Vijeće ministara BiH je na prijedlog Ministarstva sigurnosti BiH, donijelo Odluku o propisivanju dodatnih uvjeta za ulazak stranaca u BiH.⁵ Pri tom je zabranjen ulazak stranim državljanima koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu sa područja sa intenzivnom transmisijom korona virusa, a posebno iz: provincija NR Kine (Wuhan), Južne Koreje, Japana, Italije, Irana, Francuske, Rumunije, SR Njemačke, Austrije, Španije, Švicarske i Belgije.⁶

Vlada F BiH je na 214. sjednici - tematskoj sjednici, održanoj 16. marta 2020. godine donijela Odluku o proglašenju stanja prirodne nesreće pojavom koronavirusa (COVID-19) na području F BiH.⁷ Vlada RS je istog dana donijela Odluku o proglašenju vanredne situacije u RS, prouzrokovanu epidemiološkom situacijom u RS uslijed koronavirusa 2019-nCoV.⁸ Narodna skupština RS je 28. marta 2020. godine donijela Odluku o proglašenju vanrednog stanja za teritoriju Republike Srpske zbog epidemiološke situacije u Republici Srpskoj uslijed korona virusa 2019-nCoV.⁹ Konačno, i Vijeće Ministara BiH je 17. marta 2020. godine donijelo *Odluku o proglašenju stanja prirodne ili druge nesreće na području Bosne i Hercegovine zbog opasnosti od moguće pojave epidemije zarazne bolesti prouzrokovane virusom korona (Covid - 19)*.¹⁰

Proglašenje vanredne situacije je pred nadležne institucije sva četiri nivoa vlasti u BiH postavilo brojne izazove i prepreke, a jedno od područja u kojima se javljaju nedoumice jeste provođenje zakona koji reguliraju krivično-pravnu materiju. Ovdje će se predstaviti rješenja *de lege lata* u oblasti krivične odgovornosti za širenje zaraznih bolesti i relevantnih načela krivičnog postupka u F BiH kao i prijedloge *de lege ferenda*, uz osvrt na moguće implikacije takvih rješenja.

2. Krivična djela protiv zdravlja ljudi: opće napomene

Prema preambuli Ustava SZO, zdravlje se definira kao *stanje potpune tjelesne, mentalne i socijalne dobrobiti, a ne samo kao odsustvo bolesti ili nemoći*.¹¹ Općenito gledajući, postojanje krivičnih djela protiv zdravlja ljudi posljedica je brzog razvoja medicinske nauke, kao i uspjeha koje ova grana postiže na polju očuvanja čovjekovog zdravlja.¹² Posljedica ove vrste krivičnih djela je ugrožavanje zdravlja ljudi, što znači da postoji opasnost oboljenja neodređenog broja ljudi.¹³ „Ta opasnost može biti konkretna (mora se u svakom konkretnom slučaju utvrditi i

⁴ Izvor: <https://www.slobodnaevropa.org/a/30469735.html>, očitavanje: 03. 04. 2020.

⁵ Odluka o propisivanju dodatnih uvjeta za ulazak stranaca u BiH, *Sl. gl. BiH* 18/20.

⁶ Zaključak 4. vanredne sjednice Vijeća ministara BiH, održane 15. 03. 2020, http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/zakljucci_sa_sjednica/default.aspx?id=32591&langTag=bs-BA, očitavanje: 24. 03. 2020.

⁷ Odluka o proglašenju stanja prirode nesreće pojavom koronavirusa (COVID-19) na području F BiH, *Sl. nov. F BiH*, 21/20.

⁸ Odluka o proglašenju vanredne situacije u RS, prouzrokovanu epidemiološkom situacijom u RS uslijed koronavirusa 2019-nCoV, *Sl. gl. RS* 25/2020.

⁹ Odluka o proglašenju vanrednog stanja za teritoriju Republike Srpske zbog epidemiološke situacije u Republici Srpskoj uslijed korona virusa 2019-nCoV, *Sl. gl. RS* 31/2020.

¹⁰ Odluka o proglašenju stanja prirodne ili druge nesreće na području Bosne i Hercegovine zbog opasnosti od moguće pojave epidemije zarazne bolesti prouzrokovane virusom korona (Covid - 19), *Sl. gl. BiH* 18/20.

¹¹ Ustav Svjetske zdravstvene organizacije, temeljni dokumenti, 55. izdanje, dodatak, oktobar 2006, https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf, očitavanje: 24. 03. 2020.

¹² B. Čejović/M. Kulić, *Krivično pravo*, Beograd 2011, s. 495.

¹³ N. Stanković, *Krivično pravo – posebni dio*, Brčko 2017, s. 197.

dokazati), ili apstraktna (ne dokazuje se, već se pretpostavlja da je nastupila čim je preduzeta zakonom određena radnja izvršenja).¹⁴ Propisivanjem pojedinih ponašanja u okviru pružanja zdravstvene zaštite kao krivičnih djela, zakonodavac je želio zaštititi tjelesni integritet pacijenta i bolesnika.¹⁵ Krivična djela protiv zdravlja ljudi su po svojoj prirodi *omisivna* krivična djela.¹⁶ Još jedna karakteristika ove grupe krivičnih djela jeste blanketni karakter; da bi se te dispozicije mogle primijeniti potrebno ih je dopuniti normama sadržanim u zdravstvenim propisima, odnosno naredbama nadležnog zdravstvenog organa, te pravilima medicinske nauke i struke.¹⁷

Prije nego što se upustim u samu analizu krivičnopravne zaštite zdravlja ljudi u pozitivnom zakonodavstvu BiH, navela bih da, u materijalno-pravnom smislu, krivično-pravni okvir u BiH čine sljedeći propisi: Krivični zakon BiH¹⁸, Krivični zakon F BiH¹⁹, Krivični zakonik RS²⁰ te Krivični zakon Brčko Distrikta BiH²¹. Za razliku od ostalih krivičnih zakona, KZ BiH ne predviđa grupu krivičnih djela protiv zdravlja ljudi.²² U okviru poglavlja Krivična djela protiv zdravlja ljudi,²³ KZ F BiH i KZ BD BiH na istovjetan način određuju krivična djela Prenošnje zarazne bolesti²⁴ i Nepostupanje po zdravstvenim propisima.²⁵ KZ RS također tretira ovu tematiku u okviru Poglavlja XVII - Krivična djela protiv zdravlja ljudi, s tim da propisuje i krivično djelo Neprimjenjivanje mjera za zaštitu od zarazne bolesti,²⁶ koje nije predviđeno u KZ F BiH niti u KZ BD BiH. Predmet krivično-pravne analize će biti samo relevantna krivična djela iz Poglavlja XXI KZ F BiH.

Osnovni oblik krivičnog djela *Prenošenje zarazne bolesti* iz čl. 225 KZ F BiH je predviđen u st. 1 istog člana, te je propisano da ga čini onaj ko ne postupi po propisima ili naredbama kojima

¹⁴ V. Slavković, Specifičnosti kriminalizacije prenošenja veneričnih bolesti i infekcije HIV virusom, *Strani pravni život*, Beograd 1/2016, s. (153 i dalje) 154.

¹⁵ S. Roksandić Vidlička, Aktualna pitanja pojedinih kaznenih djela protiv zdravlja ljudi u svjetlu donošenja nacrtu izmjena hrvatskog Kaznenog zakona, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, Zagreb 1/2010, s. (93 i dalje) 93.

¹⁶ „Činjenjem se krši određena zabranjujuća ili prohibitivna norma kojom se zabranjuje određeno ponašanje, zbog čega u krivičnim zakonima preovladavaju krivična djela činjenja ili komisivni delikt, jer se kažnjavanjem činjenja sprečavaju društveno štetna ponašanja koja su zabranjena. U izuzetnim slučajevima zakonom je predviđeno i kažnjavanje za nečinjenje kao ponašanje kojim se krši neka naređujuća ili imperativna norma. Takva djela nazivaju se krivičnim djelima nečinjenja ili omisivnim deliktima.“ Z. Tomić, *Krivično pravo I*, Sarajevo 2008, s. 345.

¹⁷ Grupa autora, *Komentari Krivičnih zakona u BiH*, Sarajevo 2005, s. 1030.

¹⁸ Krivični zakon BiH, *Sl. gl. BiH* 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18.

¹⁹ Krivični zakon F BiH, *Sl. nov. F BiH* 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17.

²⁰ Krivični zakonik RS, *Sl. gl. RS* 64/17, 104/2018 - Odluka US.

²¹ Krivični zakon BD BiH, *Sl. nov. BD BiH* 33/2013, 47/2014, 26/2016, 13/2017 i 50/2018.

²² U tom smislu, neophodno je napomenuti da je, u skladu s odredbom čl. 7 st. 2 Zakona o sudu BiH, *Sl. gl. BiH* 49/09, 74/09 i 97/09, Sud BiH nadležan i za krivična djela utvrđena zakonima F BiH, RS i BD BiH kada ista: a) ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, političku nezavisnost, nacionalnu sigurnost i međunarodni subjektivitet BiH te b) mogu imati ozbiljne reperkusije ili štetne posljedice na privredu BiH, ili mogu izazvati druge štetne posljedice za BiH ili mogu izazvati ozbiljnu ekonomsku štetu ili druge štetne posljedice izvan teritorije datog entiteta ili BD BiH. To znači da Sud BiH može procesuirati i krivična djela protiv zdravlja ljudi propisana entitetskim krivičnim zakonima te krivičnim zakonom BD BiH ukoliko su ispunjeni uvjeti iz tačaka a) i b) navedene odredbe.

²³ Poglavlje XXI u KZ F BiH (bilj. 19); Poglavlje XXI u KZ BD BiH (bilj. 21).

²⁴ Čl. 225 KZ F BiH (bilj. 19); Čl. 194 KZ RS (bilj. 20); Čl. 221 KZ BD BiH (bilj. 21).

²⁵ Čl. 226 KZ F BiH (bilj. 19); Čl. 195 KZ RS (bilj. 20); Čl. 222 KZ BD BiH (bilj. 21).

²⁶ Čl. 196 i 195 KZ RS (bilj. 20).

nadležni organ zdravstvene službe određuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprečavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti. Za ovaj osnovni oblik je predviđena kazna zatvora do godinu dana. Poseban oblik krivičnog djela je predviđen u st. 2, i njega čini onaj ko ne postupi po propisima ili naredbama u pogledu suzbijanja ili sprečavanja zaraznih bolesti kod životinja, pa zbog toga dođe do opasnosti prenošenja zarazne bolesti na ljude. Za ovaj oblik je također predviđena kazna zatvora do godinu dana. Prethodna dva oblika ovog krivičnog djela mogu biti počinjena samo s umišljajem. S druge strane, st. 3 predviđa da će, počinitelj osnovnog ili posebnog oblika ovog krivičnog djela iz nehata, biti kažnjen novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Kvalificirani oblici ovog krivičnog djela su predviđeni u okviru čl. 240 KZ F BiH – Teška krivična djela protiv zdravlja ljudi. Ukoliko je počinjenjem oblika krivičnog djela Prenosnja zaraznih bolesti predviđenih u st. 1 i 2 čl. 225, čime je prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili je postojeća bolest znatno pogoršana, zapriječena je kazna zatvora od jedne do osam godina.²⁷ Ukoliko je, pak, prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, predviđena je kazna zatvora od jedne do dvanaest godina.²⁸ Ukoliko je počinjenjem oblika iz st. 3 čl. 225 prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je je zdravlje teško narušeno ili postojeća bolest znatno pogoršana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.²⁹ Ako je krivičnim djelom navedenim u st. 3 ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.³⁰

Određba čl. 226 KZ F BiH predviđa da krivično djelo *Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije* čini onaj ko ne postupi po naredbama ili odlukama donesenima na osnovu propisa nadležnog organa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje epidemije. Učinitelj ovog krivičnog djela može biti samo ona osoba na koju se odnosi naredba ili odluka koja je donesena na osnovu propisa nadležnog organa, a u cilju suzbijanja ili sprečavanja epidemije. Za ovo krivično djelo je predviđena kazna zatvora do godinu dana, a njegova specifičnost je da ono može biti počinjeno isključivo za vrijeme epidemije.

3. Upućujuće norme i Prijedlog Uredbe sa zakonskom snagom

U kontekstu upućujućih normi, Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti F BiH³¹ predviđa da se zaštita stanovništva od zaraznih bolesti ostvaruje putem općih, posebnih i ostalih mjera za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti.³² Posebne mjere, između ostalog, podrazumijevaju karantin,³³ kućnu izolaciju³⁴ te zdravstveni nadzor,³⁵ pri čemu troškovi karantina i kućne izolacije padaju na teret budžeta kantona.³⁶ Također, predviđena je i prekršajna odgovornost za

²⁷ Čl. 240 st. 1 KZ F BiH (bilj. 19).

²⁸ Čl. 240 st. 2 KZ F BiH (bilj. 19).

²⁹ Čl. 240 st. 3 KZ F BiH (bilj. 19).

³⁰ Čl. 240 st. 4 KZ F BiH (bilj. 19).

³¹ Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti F BiH, *Sl. nov. F BiH* 29/05.

³² Čl. 11 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³³ Usp. čl. 46 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³⁴ Usp. čl. 47 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³⁵ Usp. čl. 48 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³⁶ Čl. 46 st. 6 ZZSZB F BiH (bilj. 31); s obzirom na prirodu ovog rada, ona neće biti posebno razmatrana.

fizičko lice u iznosu od KM 200,00 do KM 2.000,00.³⁷ Bitno je napomenuti da Federalno ministarstvo zdravstva može, radi zaštite stanovništva F BiH od unošenja kolere, kuge, virusnih hemoragičnih groznica, žute groznice, SARS-a *kao i drugih zaraznih bolesti*, u što spada i COVID-19, *inter alia*, odrediti mjeru zabrane kretanja stanovništva, odnosno ograničenja kretanja u zaraženim ili neposredno ugroženim područjima.³⁸

S obzirom na svakodnevne medijske izvještaje o velikom broju osoba koje krše mjeru kućne izolacije,³⁹ Federalni ministar unutrašnjih poslova *Aljoša Čampara* je 22. marta 2020. godine predložio Vladi F BiH hitno usvajanje Uredbe sa zakonskom snagom o mjerama i radnjama na sprečavanju postupanja protivno izdatim rješenjima i naredbama nadležnih organa za vrijeme trajanja Odluke Vlade F BiH o proglašenju nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa (COVID-19) na području F BiH (Prijedlog Uredbe).⁴⁰ Do trenutka zaključenja ovog rada, predmetna Uredba nije usvojena.⁴¹

Član 1 Prijedloga Uredbe, *inter alia*, propisuje krivična djela i krivične sankcije iz nadležnosti F BiH, a u svrhu zaštite stanovništva od zarazne bolesti COVID-19 na području F BiH, kako je to određeno članom 2 Prijedloga Uredbe. Nadalje, odredbom čl. 3 Prijedloga Uredbe predviđa krivično djelo nepostupanje po naredbi ili rješenju nadležnog organa. Prema odredbi stava 1 ovog člana, osnovni oblik ovog krivičnog djela čini ko ne postupi po naredbi ili rješenju nadležnog organa kojim se određuje mjera zabrane kretanja van prostora boravka za vrijeme vremenskog perioda za koji je ta mjera određena, za što je predviđena *kazna zatvora od tri do pet godina*. Za lakši oblik ovog krivičnog djela, počinjen iz nehata, predviđena je *kazna zatvora do godinu dana*. Također, čl. 6 st. 1 Prijedloga Uredbe propisuje da, ako postoje osnovi sumnje da je osoba počinila krivično djelo predviđeno Prijedlogom Uredbe, policijski službenik može tu osobu lišiti slobode u skladu s odredbama zakona kojim je reguliran krivični postupak na području F BiH.

U odnosu na radnju učinjenja osnovnog oblika krivičnog djela Prenošenje zarazne bolesti iz čl. 225 KZ F BiH, primjetno je da radnja učinjenja predviđena odredbom čl. 1 st. 1 Prijedloga Uredbe određena dosta uže, te predviđa nepostupanje po naredbi ili rješenju nadležnog organa kojim se određuje zabrana kretanja van prostora boravka, dok je zakonodavac kod opisa osnovnog oblika iz čl. 225 st. 1 upotrijebio sintagmu "*ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprečavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti*", čime se zapravo pokriva puno veći broj mjera koje nadležni organ može izreći. Iz navedenog zaključujem da je rješenje predviđeno u KZ F BiH sadržajnije i bolje. Razlika u odnosu na odredbu predviđenu u čl. 225 KZ F BiH je prisutna i u pogledu propisane kazne, kako

³⁷ Čl. 70 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³⁸ Čl. 54 st. 2 tač. 4 ZZSZB F BiH (bilj. 31).

³⁹ Usp. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/najvise-sankcija-zbog-nepostivanja-mjera-nadleznih-u-tuzlanskom-kantonu/200324228>, očitavanje: 25. 03. 2020; <https://www.klix.ba/vijesti/bih/federalni-inspektori-izdali-14-831-rjesenje-o-samoizolaciji/200324033>, očitavanje: 25. 03. 2020.

⁴⁰ Izvor: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ministar-campara-predlozio-vladi-fbih-da-se-krsenja-mjera-samoizolacije-kaznjavaju-zatvorom/200322005> očitavanje 25.03.2020., <https://www.klix.ba/vijesti/bih/jusko-cim-dobijemo-uredbu-s-nivoa-fbih-odmah-cemo-poceti-s-privodjenjima-zbog-krsenja-izolacije/200322066>, očitavanje 25. 03. 2020, očitavanje: 25. 03. 2020.

⁴¹ Izvor: <https://avaz.ba/vijesti/bih/557833/campara-uporno-se-blokira-donosenje-uredbe-o-privodjenju-onih-koji-krse-izolaciju>, očitavanje: 01. 04. 2020.

za osnovni, tako i za lakši oblik krivičnog djela, u smislu da Prijedlog Uredbe za osnovni oblik krivičnog djela ne predviđa novčanu kaznu.

Prijedlogom Uredbe se stvara paralelni sistem krivično-pravnih dispozicija i sankcija, odnosno sistem unutar sistema, pri čemu se postavlja pitanje opravdanosti postojeće inkriminacije te i razloga za neprimjenu postojeće norme. Također, nejasna je, čak je i bespotrebna, formulacija sadržana u čl. 6 st. 1 Prijedloga uredbe, zato što je ovo ovlaštenje policijskim službenicima dato u smislu odredbe čl. 153 ZKP F BiH,⁴² čiji st. 1 propisuje da policijski organ može osobi oduzeti slobodu ako postoje osnovi sumnje da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji bilo koji od posebnih osnova za određivanje pritvora predviđen u čl. 146 ZKP F BiH, s tim da je propisana obaveza policijskog organa da takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, sprovede tužitelju. U nomotehničkom smislu, bitno je napomenuti da u preambuli Prijedloga Uredbe nije izričito naglašeno da osnov za donošenje Uredbe predstavlja čl. 9 Poglavlja IV, Potpoglavlje B. Ustava F BiH.⁴³

4. Pitanje javnog objavljivanja ličnih podataka u kontekstu krivičnog postupka

U vezi sa, kako je navedeno, sprečavanjem širenja zarazne bolesti, kao i zaštite svih građana, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10,⁴⁴ kao i Općina Konjic⁴⁵ su na svojim službenim web stranicama objavili spiskove osoba kojima su određene mjere kućne izolacije. Ovakvi postupci su u javnosti otvorili pitanje potencijalnog kršenja prava na privatnost kao i granica neophodnog miješanja u lični život građana. Zaštita prava na privatni i porodični život, dom i prepisku je osigurana, ponajprije, kroz odredbu čl. II.3 tač. f) Ustava BiH, te kroz Aneks I Ustava BiH.⁴⁶ Koncept privatnosti je zasnovan, s jedne strane, na uvjerenju da svako ljudsko biće ima vrijednost samo po sebi, a s druge strane na iskonskoj čovjekovoj potrebi za postojanjem određenog zaštićenog prostora iz kojeg bi svako drugi bio isključen psihološki i materijalno.⁴⁷ Pravo na zaštitu privatnosti je zajamčeno i odredbom čl. 8 st. 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija). S druge strane, restrikcije u pogledu ostvarivanja ovog prava su propisane odredbama čl. 8 st. 2⁴⁸ te čl. 15 st. 1 Konvencije.⁴⁹ Osnovni zakon koji regulira svrhu i način obrade ličnih podataka je Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH.⁵⁰

⁴² Čl. 153 st. 1 Zakona o krivičnom postupku F BiH, *Sl. nov. F BiH* 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14, glasi: „(1) Policijski organ može osobi oduzeti slobodu ako postoje osnovi sumnje da je ta osoba počinila krivično djelo i ako postoji bilo koji razlog predviđen u članu 146. ovog Zakona, ali je policijski organ dužan takvu osobu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata sprovesti tužitelju. Prilikom dovođenja policijski organ obavijestit će tužitelja o razlozima i vremenu oduzimanja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dopuštena je u skladu sa zakonom.“

⁴³ Samo je navedeno da se radi o čl. 9 Ustava F BiH.

⁴⁴ Usp. <https://hayat.ba/kanton-10-objavila-identitete-svih-osoba-s-njihovog-podrucja-koji-moraju-biti-u-samoizolaciji/138240/>, očitavanje: 01. 04. 2020.

⁴⁵ Usp. <https://faktor.ba/vijest/opcina-konjic-objavila-imena-osoba-u-samoizolaciji-kao-i-zarazenih-osoba/75793>, očitavanje: 31. 03. 2020.

⁴⁶ Aneks I Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u BiH.

⁴⁷ M. Boban, Pravo na privatnost i pravo na pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, Split 3/2012, s. (575 i dalje) 581.

⁴⁸ Čl. 8 st. 2 Konvencije: „Javne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske

Pitanja javnog objavljivanja podataka o osobama kojima je određena mjera kućne izolacije, a koje je nisu prekršile, Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH (Agencija) je 24. marta 2020. godine po službenoj dužnosti donijela Rješenje kojim se zabranjuje nadležnim organima na svim nivoima vlasti u BiH,⁵¹ uključujući entitetske i kantonalne štabove civilne zaštite kao i drugim organima, koji djeluju u vanrednoj situaciji u vezi sa pandemijom virusa korona, da objavljuju lične podatke o licima koja su pozitivna na koronavirus kao i o licima kojima su određene mjere izolacije i samoizolacije⁵². Ujedno im je naloženo da odmah uklone i blokiraju lične podatke o licima koja su pozitivna na korona virus kao i o licima koja poštuju određene mjere izolacije i samoizolacije, čiji podaci su javno objavljeni. U ovom rješenju, Agencija je utvrdila da su naprijed navedeni organi, u smislu čl. 3 Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH, kontrolori koji vrše obradu ličnih podataka lica koja su pozitivna na virus korona te lica kojima su određene mjere izolacije i samoizolacije⁵³, kao i da *podaci o zdravstvenom stanju građana spadaju u posebnu kategoriju ličnih podataka i kao takvi imaju i posebno mjesto u Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH*.⁵⁴ Također, utvrđeno je da zaštita ličnih podataka ne sprečava nadležne organe da poduzimaju mjere i aktivnosti u borbi protiv pandemije virusa korona, *ali da je na nadležnim organima da i tom prilikom osiguraju zakonitu obradu ličnih podataka*.⁵⁵

Komandantica Federalnog štaba civilne zaštite *Jelka Milićević* je 25. marta 2020. godine u svom medijskom obraćanju izjavila da će se uputiti preporuke u vezi s izmjenama sankcija za one koji vrše izrečene mjere samoizolacije, te, između ostalog, ustvrdila da je neophodno javno objaviti ime, prezime i mjesto prebivališta onih osoba koje ne postupaju u skladu s propisanim mjerama.⁵⁶ Pored toga što je nejasan pravni osnov na temelju kojeg bi se realizirala navedena preporuka, njena eventualna implementacija u slučaju pokretanja krivičnog postupka za djela iz čl. 225, 226 i 240 KZ F BiH za sobom povlači brojna pitanja u smislu efikasnog ostvarivanja osnovnih načela krivičnog postupka.

To se ponajprije odnosi na presumpciju nevinosti. Odredba čl. 3 ZKP F BiH predviđa da se *svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja*. Javnim objavljivanjem podataka bi se u javnosti učvrstilo uvjerenje u krivnju osumnjičenog i prije eventualnog podizanja optužnice. To je posebno važno jer presumpcija nevinosti podrazumijeva da *osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan da dokazuje svoju*

---

dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

⁴⁹ *Ibid*, čl. 15 st. 1: “U doba rata ili druge javne opasnosti koja prijete opstanku nacije, svaka Visoka strana ugovornica može da preduzme mjere koje odstupaju od njenih obaveza po ovoj Konvenciji, i to u najnužnijoj mjeri koju iziskuje hitnost situacije, s tim da takve mjere ne budu u neskladu s njenim drugim obavezama prema međunarodnom pravu.“

⁵⁰ Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH, *Sl. gl. BiH* 49/06, 76/11 i 89/11.

⁵¹ Rješenje Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH od 24. 03. 2020, http://azlp.ba/rjesenja/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=149&pageIndex=1, očitavanje: 31. 03. 2020.

⁵² Detaljnije N. Odošić, *COVID-19 i Rješenje Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH*, Fondacija Centar za javno pravo, 08. 04. 2020, dostupno na: http://www.fcjp.ba/analize/Nihad_Odošić1-COVID-19_i_Rjesenje_-_Agencije_za_zastitu_licnih_podataka_BiH.pdf, očitavanje: 14. 04. 2020.

⁵³ Rješenje Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH od 24. 03. 2020, s. 2.

⁵⁴ *Ibid*.

⁵⁵ *Ibid*.

⁵⁶ <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ko-u-fbih-krsi-naredbe-o-izolaciji-teretit-ce-se-za-krivno-djelo-uz-javnu-objavu-licnih-podataka/200325100>, očitavanje: 31. 03. 2020; http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/aktuelno_v2.-php?akt_id=8455, očitavanje: 31. 03. 2020.

nevinost, već je na tužitelju da dokazuje njegovu krivnju. Dakle, država je pozvana da štiti optuženog od svih pritisaka koji dolaze sa strane, van suda, a koji izričito ili implicitno polaze od krivnje optuženog.⁵⁷ Nadalje, ostaje nejasno u kojoj bi se tačno fazi javno objavili lični podaci osumnjičenih, odnosno optuženih osoba: u fazi istrage, kod podizanja/potvrđivanja optužnice, početka glavnog pretresa ili javne objave presude. Načelo javnosti predstavlja garantnu funkciju u smislu pravilnosti, nepristrasnosti i objektivnosti suđenja,⁵⁸ ali i ono ima svoja ograničenja. To je naročito važno u fazi sprovođenja istrage, pa je tako zakonodavac ograničio mogućnost branitelja da u toku istrage pregleda spise i dokumentaciju ukoliko bi to moglo dovesti u opasnost cilj istrage.⁵⁹ U tom smislu, postavlja se pitanje da li bi objavljivanje ličnih podataka osumnjičenog u ovoj fazi ugrozilo svrhu i cilj istrage te onemogućilo dovoljno razjašnjenje stanja stvari koje bi rezultiralo podizanjem optužnice. Transparentnost i javnost krivičnog postupka u pravilu se primjenjuju od momenta potvrđivanja optužnice.⁶⁰ Prema Smjernicama za objavljivanje tužiteljskih i sudskih odluka na službenim web stranicama, predviđeno je da se naredbe o provođenju istrage, zbog prirode odluke, ne objavljuju na web stranicama, jer predstavljaju interni akt tužiteljstva. Izuzetno, objavljuju se samo saopćenja za javnost i drugi informativni sadržaji, i to u slučajevima u kojima se utvrdi postojanje posebnog javnog interesa.⁶¹ Kada se odluče objaviti podaci iz ove faze postupka, poštovat će se pravilo da tako objavljeni podaci ne otkrivaju identitet osumnjičenih lica, a da obuhvata podatke o radnjama koje su predmet istrage tužiteljstva i o kojem je krivičnom djelu riječ. Izuzetno se mogu objaviti i lični podaci osumnjičenog ako su odranije poznati javnosti ili na zahtjev samog osumnjičenog.⁶²

5. Pitanje održavanja *online* ročišta u krivičnim postupcima

Još jedno pitanje koje se otvara u vezi sa eventualnim pokretanjem krivičnog postupka za krivična djela iz čl. 225, 226 i 240 KZ F BiH jeste održavanje ročišta. Još je 15. marta 2020. godine VSTV BiH donijelo Preporuke predsjednicima sudova i glavnim tužiteljima u BiH o postupanju povodom epidemiološke situacije u zemlji (Corona COVID-19), kojim je preporučeno razmatranje mogućnosti otkazivanja zakazanih ročišta, osim onih za koja je zakonom propisano da su hitna ili neodložna, uz hitno obavještenje učesnika u postupku.⁶³ Međutim, već na telefonskoj sjednici koja je održana 26. marta 2020. godine, VSTV BiH je donijelo odluku da je postupanje u krivičnim predmetima protiv zdravlja ljudi *apsolutni prioritet svih pravosudnih institucija u BiH*.⁶⁴

⁵⁷ Ć. Sadiković, *Evropsko pravo ljudskih prava*, Sarajevo 2001, s. 92.

⁵⁸ H. Sijerčić-Čolić, *Krivično procesno pravo – Knjiga I: Krivičnoprocesni subjekti i krivičnoprocesne radnje – treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Sarajevo 2012, s. 114.

⁵⁹ Čl. 261 st. 1 ZKP F BiH (bilj. 42).

⁶⁰ VSTV BiH, Smjernice za objavljivanje tužilačkih i sudskih odluka na službenim web stranicama, Sarajevo februar 2014, s. 8, https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/faces/pdfservlet?p_id_doc=28346, očitavanje: 31. 03. 2020.

⁶¹ *Ibid*, s. 9.

⁶² *Ibid*, s. 10.

⁶³ Preporuke predsjednicima sudova i glavnim tužiteljima u BiH o postupanju povodom epidemiološke situacije u zemlji (Corona COVID-19), akt br. 08-02-2-1020-1/2020 od 15. 03. 2020, dostupno na: https://vstv.-pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=62917, očitavanje: 02. 04. 2020.

⁶⁴ V. Izvještaj sa telefonske sjednice VSTV BiH održane 26. 03. 2020, dostupno na: <https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=89856>, očitavanje: 02. 04. 2020.

Također, VSTV BiH je obavijestilo javnost 31. marta 2020. godine da je u toku izrada inicijative o održavanju online suđenja u predmetima u kojima je održavanje ročišta neodložno i nužno. Javnosti je saopćeno da će, pored tehničkih rješenja za koje VSTV BiH ima određene prijedloge, biti potrebne i određene legislativne intervencije, kao i da će VSTV BiH nadležnim organima preporučiti usvajanje određenih *lex specialis* propisa kojima bi tako nešto bilo normativno omogućeno za vrijeme trajanja vanrednih okolnosti prouzrokovanih virusom COVID-19 u BiH.⁶⁵ VSTV BiH je 03. aprila 2020. godine uputilo Ministarstvu pravde BiH, Ministarstvu pravde F BiH, Ministarstvu pravde RS kao i Pravosudnoj komisiji Brčko Distrikta BiH inicijativu za izmjene i dopune relevantnih zakona o krivičnom postupku u radi omogućavanja online suđenja i da ih usvojene u hitnom postupku.⁶⁶ Kao moguće rješenje se predlaže uvođenje posebnog člana, čiji st. 1 bi regulirao da, u svim procesnim situacijama u kojima Zakon o krivičnom postupku⁶⁷ predviđa prisustvo učesnika u postupku. U slučaju postojanja neposrednog zdravstvenog rizika po učesnike u postupku, prisustvo svih učesnika u postupku obezbjeđuje se putem audio-video linka, tehnički odobrenog od strane VSTV BiH, pri čemu rješenje o upotrebi audio-video linka donosi predsjednik vijeća ili sudija koji zakazuje ročište. Ukoliko se potreba za korištenjem audio-video linka javi u toku istrage, tada, prema odredbi st. 3 predloženog člana, rješenje donosi postupajući tužitelj, uz prethodnu suglasnost glavnog tužitelja.

Ovaj prijedlog pred stranke u postupku postavlja mnogobrojne nedoumice i izazove. Prije svega, vrlo je interesantno obrazloženje VSTV BiH, koje razlog za upućivanje ove inicijative nadležnim ministarstvima pravde vidi, *inter alia*, u odredbama čl. 93 st. 2,⁶⁸ 169⁶⁹ i 268⁷⁰ ZKP F BiH. Međutim, niti jedna od ovih odredaba ne predviđa mogućnost ispitivanja osumnjičenog, odnosno optuženog niti svjedoka online, već se radi o odredbama koje reguliraju tehničku mogućnost snimanja njihovog ispitivanja *in vivo*. Trenutno, ZKP F BiH predviđa jedan izuzetak za saslušanje svjedoka putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka u čl. 100 st. 6; u situaciji kad je to neophodno s obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje ili *druge opravdane interese* svjedoka, tad mu stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Za potrebe ovakvog ispitivanja može se odrediti stručna osoba.

Kada je u pitanju analiza predloženog člana, s obzirom da je, prema Odluci o organizaciji rada u sudovima i tužiteljstvima u BiH⁷¹ predviđeno, *inter alia*, u sudove i tužilaštva na posao dolaze samo sudije i tužitelji koji su dežurni taj dan u skladu sa listama dežurstava, otvoreno je, ko će donijeti rješenje o potrebi korištenja audio-video linka ukoliko postupajući tužitelj taj dan nije dežuran. Otvara se i pitanje i forme u kojoj će se donositi predmetna rješenja – hitnost situacije bi očito nalagala donošenje rješenja u usmenoj formi, međutim, to mora biti izričito

⁶⁵ <https://vstv.pravosudje.ba/>, očitavanje: 01. 04. 2020.

⁶⁶ Dopis VSTV BiH br. 01-02-2-1105-2/2020 od 03. 04. 2020, dostupno na: https://www.pravosudje.ba/-vstv/faces/docservlet?p_id_doc=63279, očitavanje: 03. 04. 2020.

⁶⁷ Predmetni član bi, slučaju usvajanja izmjena, bio inkorporiran u postojeće zakone o krivičnom postupku na svim nivoima.

⁶⁸ Čl. 93 st. 2 ZKP F BiH (bilj. 42) propisuje da se ispitivanje osumnjičenog, po pravilu, snima na audio ili videotraku, uz precizno navođenje uvjeta koji moraju biti ispunjeni.

⁶⁹ Čl. 169 ZKP F BiH (bilj. 42) se odnosi na snimanje audio ili audiovizuelnim sredstvima.

⁷⁰ Čl. 268 ZKP F BiH (bilj. 42) propisuje način vođenja zapisnika, te u st. 1, *inter alia*, regulira situaciju u kojoj se ročište za glavni pretres snima audio ili audiovizuelnim sredstvima.

⁷¹ Odluka VSTV BiH o organizaciji rada u sudovima i tužiteljstvima u BiH br. 08-02-2-1020-2/2020 od 22. 03. 2020, dostupno na: <https://vstv.pravosudje.ba/>, očitavanje: 14. 04. 2020.

regulirano odredbama ZKP F BiH, kao što je, primjerice, slučaj s podnošenjem usmenog zahtjeva za izdavanje naredbe o pretresanju.⁷²

Nadalje, postavlja se pitanje kako će se realizirati načelo javnosti, koje, kako je već objašnjeno,⁷³ predstavlja jedan od najznačajnijih mehanizama garancije pravičnosti i pravednosti suđenja. Odredba čl. 249 st. 1 ZKP F BiH predviđa da je glavni pretres *javan*, dok čl. 250 ZKP F BiH predviđa da se javnost može isključiti za cijeli glavni pretres ili jedan njegov dio, *ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka*. Međutim, nije jasno kako će javnost moći prisustvovati suđenjima u ovim krivičnim predmetima ukoliko se ona budu odvijala online, a zbog činjenice da su postupci baš u ovim krivičnim predmetima proglašeni apsolutnim prioritetom, tim više je veći interes javnosti da bude pravovremeno obaviještena o održavanju ročišta u ovim predmetima kao i njihovim rezultatima. Također, odredba čl. 312 st. 1 tač. e) ZKP F BiH propisuje da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i u slučajevima u kojima je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu. Ostvarivanje načela neposrednosti je također diskutabilno u slučaju održavanja sudskih ročišta online putem. Iako načelo neposrednosti nije direktno formulisano u načelima krivičnog postupka prema ZKP F BiH, ono predstavlja jednu od garancija poštenog i pravičnog suđenja. Ovo načelo se ostvaruje kroz zabranu suđenja *in absentia*, propisanu u čl. 262 ZKP F BiH, načelo jednakosti postupanja propisano u čl. 15 st. 1 ZKP F BiH, koje predviđa da je sud dužan stranke i branitelje tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi, te, konačno, načelo slobodne ocjene dokaza iz čl. 16 ZKP F BiH.⁷⁴ S obzirom da se odvijanje glavnog pretresa suštinski realizira sučeljavanjem stranaka pred sudom, pri čemu se objema strankama pruža mogućnost da artikuliraju svoje suprotstavljene teze, ali i da se aktivno usmjere na opovrgavanje stava druge stranke,⁷⁵ postavlja se pitanje koliko će to biti moguće putem online sudskog ročišta, pošto stranke nisu prisutne fizički u sudnici, već suđenju prisustvuju unutar svoja četiri zida i nisu u mogućnosti neposredno se obraćati jedna drugoj, kao ni sudu, koji ima aktivnu ulogu u upravljanju sudskim procesom. Ovo je veoma značajno jer u neposrednom suđenju sud i stranke i branitelj su u najpovoljnijoj situaciji da se upoznaju sa stanjem stvari i dokazima, i sam sud bolje sudi ako svoju presudu zasniva na iskazima svjedoka koje je sam saslušao, jer je tada u mogućnosti da cijeni njihovo držanje, odlučnost, pokrete, što može biti vrlo važno, a ne vidi se iz spisa.⁷⁶ Problematicnim se može pokazati u održavanju ročišta i sam tok ispitivanja svjedoka,

⁷² Čl. 70 ZKP F BiH (bilj. 42).

⁷³ V. gore, s. 8.

⁷⁴ Čl. 16 ZKP F BiH (bilj. 42): „Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.”

⁷⁵ S. Knežević, Načelo kontradiktornosti (raspravnosti) u krivičnom postupku, *Pravo: teorija i praksa*, Novi Sad 7-9/2012, s. (85 i dalje) 89.

⁷⁶ M. Simović, *Krivično procesno pravo – treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Banja Luka 2009, s. 168.

posebno u vezi sa polaganjem zakletve,⁷⁷ suočavanja svjedoka⁷⁸ te saslušavanja maloljetnih svjedoka, naročito kada je malodobno lice oštećeno počinjenjem krivičnog djela.⁷⁹

6. Uporedno-pravni prikaz: primjer Republike Srbije

Krivični zakonik RS⁸⁰ u okviru Glave XXIII predviđa krivično djelo Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije iz čl. 248 Krivičnog zakonika RS te krivično djelo Prenošenje zarazne bolesti iz čl. 249 Krivičnog zakonika RS. Kvalificirani oblici ovih krivičnih djela su predviđeni u članu 259 Krivičnog zakonika RS – Teška krivična djela protiv zdravlja.⁸¹

Prema odredbi člana 248 Krivičnog zakonika RS, krivično djelo nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije čini onaj ko za vrijeme epidemije kakve opasne zarazne bolesti ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mjere za njeno suzbijanje ili sprečavanje, za što je predviđena *novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine*. U skladu s odredbom čl. 249 Krivičnog zakonika RS, krivično djelo Prenošenje zarazne bolesti čini onaj ko ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti, pa uslijed toga dođe do prenošenja zarazne bolesti *kaznit će se zatvorom do tri godine*.

Ministarstvo pravde Republike Srbije je dana 17. marta 2020. godine donijelo Preporuke za rad sudova i javnih tužiteljstava za vrijeme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine, kojima se preporučuje da nadležni sudovi i tužiteljstva postupaju u predmetima koji se, *inter alia*, tiču krivičnih djela iz naprijed navedenih članova 248 i 249 Krivičnog zakonika RS.⁸² Navedeno je dodatno potvrđeno Zaključkom Visokog savjeta sudstva RS od 18. marta 2020. godine, kojim je određeno da se pod suđenjima koja ne trpe odlaganja u prvom stepenu smatraju i suđenja u postupcima koji se vode za krivična djela iz čl. 248, 249 i 259 Krivičnog zakonika RS.⁸³

U Republici Srbiji su tokom mjeseca marta 2020. godine održana prva suđenja online putem Skype-a za krivična djela iz čl. 248, 249 i 259 Krivičnog zakonika RS; Osnovni sud u Dimitrovgradu je osudio učinitelja na kaznu zatvora od tri godine, dok je Osnovni sud u

⁷⁷ Čl. 102 ZKP F BiH (bilj. 42).

⁷⁸ Čl. 99 st. 2 ZKP F BiH (bilj. 42): „U toku postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenim, odnosno optuženim ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica.”

⁷⁹ Čl. 100 st. 4 ZKP F BiH (bilj. 42).

⁸⁰ Krivični zakonik RS, *Sl. gl. RS* 85/2006, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

⁸¹ Čl. 259 KzK RS (bilj. 80): „(1) Ako usled dela iz čl. 249, 251. st. 1. i 2, 252, 254, 255. stav 1, 256 st. 1. i 2, 257. stav 1. i 258. stav 1. ovog zakonika, neko lice bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina. (2) Ako je usled dela iz čl. 249, 251. st. 1. i 2, 252, 254, 255. stav 1, 256. st. 1. i 2, 257. stav 1. i 258. stav 1. ovog zakonika nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do dvanaest godina. (3) Ako usled dela iz čl. 251. stav 3, 255. stav 2, 256. stav 3, 257. stav 2. i 258. stav 2. ovog zakonika neko lice bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine. (4) Ako je usled dela iz čl. 251. stav 3, 255. stav 2, 256. stav 3, 257. stav 2. i 258. stav 2. ovog zakonika nastupila smrt, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.“

⁸² Preporuke Ministarstva pravde RS za rad sudova i javnih tužiteljstava za vrijeme vanrednog stanja proglašenog 15. 03. 2020, br. 112-01-557/2020-05 od 17. 03. 2020, para. 6, s. 2.

⁸³ Zaključak Visokog savjeta sudstva RS br. 119-05-132/2020-01 od 18. 03. 2020.

Požarevcu u dvije odvojene presude izrekao kaznu zatvora od dvije i dvije i po godine.⁸⁴ Ovakav način održavanja sudskih ročišta u krivičnim predmetima je izazvao određene kritike, posebice jer Zakonik o krivičnom postupku RS⁸⁵ ne predviđa takvu mogućnost.⁸⁶ Propisi koji su doneseni, a koji se odnose na mjere za vrijeme vanrednog stanja ne sadrže nikakve odredbe koje reguliraju ovakvu mogućnost.⁸⁷ Bitno je napomenuti da ove presude još uvijek nisu pravosnažne.

7. Zaključak

Prikazom rješenja koja su sadržana u Krivičnom zakonu F BiH i Krivičnom zakoniku RS primjetno je da su ona sadržana u Krivičnom zakoniku RS potpunija i sadržajnije, kako u smislu opisa krivičnih djela, tako i u smislu propisanih sankcija, te bi bilo uputno da se izvrši harmonizacija krivično-pravnih propisa F BiH, BD BiH i RS u tom smislu.

Prijedlog izmjena Zakona o krivičnom postupku F BiH u pogledu omogućavanja online suđenja iniciran od strane VSTV BiH, urađen po uzoru na rješenja primijenjena u Republici Srbiji otvara brojna pitanja mogućnosti primjene u krivičnom postupku kao i eventualnih implikacija. Pored kratkog osvrtu koji je dat u Poglavlju 5. na odstupanja od osnovnih načela krivičnog postupka do kojih bi došlo ukoliko ovaj model bude primijenjen, zabrinjava činjenica da nije urađena nikakva analiza opravdanosti primjene ovakvog načina odvijanja sudskog procesa, već je preuzet model koji je *ad hoc* primijenjen u susjednoj Republici Srbiji.

S obzirom na inicirane izmjene zakona o krivičnom postupku, smatram uputnim izvršiti i usklađivanje opisa relevantnih krivičnih djela u entitetskim krivičnim zakonima, kao i Krivičnom zakonu BD BiH, a kako bi se omogućilo ujednačeno postupanje pravosudnih organa u ovim predmetima.

Kada je riječ o Prijedlogu Uredbe sa zakonskom snagom o mjerama i radnjama na sprečavanju postupanja protivno izdatim rješenjima i naredbama nadležnih organa za vrijeme trajanja Odluke Vlade F BiH o proglašenju nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa (COVID-19) na području F BiH, ovdje je bitno naglasiti da njeno iniciranje smatram bespotrebno samo u onom dijelu koji propisuje već postojeće krivično djelo, što je ujedno jedino i razmatrano u ovom tekstu. Mišljenja sam da je potrebno provoditi postojeće norme, a ne stvarati paralelni sistem krivičnopravnih sankcija.

Iako je u vanrednim i neizvjesnim uvjetima kakvi trenutno vladaju od krucijalne važnosti brzo djelovanje i pronalaženje novih rješenja u borbi s pandemijom virusa COVID-19, u čemu iznimka nije ni pravosudni sistem BiH, ipak, mjere koje se poduzimaju moraju biti neophodno potrebne, utemeljene na realnoj procjeni i analizi, i ni u kojem slučaju ne smiju podrivati

⁸⁴ Usp. linkove: https://www.slobodna-bosna.ba/vijest/148911/pale_prve_presude_u_srbiji_zbog_krsenja_samoizolacije--_osudjen_na_tri_godine-_zatvora.html, očitavanje: 03. 04. 2020; <https://www.kurir.rs/vesti/-srbija/3435879/jos-jedna-presuda-zbog-krsenja-samoizolacije-2-i-po-godine-zatvora-za-muskarca-iz-zabara>, očitavanje: 03. 04. 2020.

⁸⁵ Zakonik o krivičnom postupku RS, *Sl. gl. RS* 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 25/2019.

⁸⁶ V. Milić, *Skajp suđenja – neophodna ili prenaglašena mera?*, dostupno na: <http://voice.org.rs/veljko-milic-skajp-sudenja-neophodna-ili-prenaglasena-mera/>, očitavanje: 03. 04. 2020.

⁸⁷ Uredba o merama za vreme vanrednog stanja, *Sl. gl. RS* 31/2020, 36/2020, 36/2020, 39/2020, 43/2020 i 47/2020; Uredba o organizovanju rada poslodavaca za vreme vanrednog stanja, *Sl. gl. RS* 31/2020.

osnovne postulate na kojima počiva svako demokratsko društvo – pravna država i vladavina prava.

Criminal liability for spreading infectious diseases and criminal proceedings in the F BiH based on the example of COVID-19: analysis of positive and proposed legal provisions

Summary

The pandemic of COVID-19 was declared by the World Health Organization (WHO) on 11 March 2020 and, to this day, the disease was present in 207 countries in the world, according to the official data provided by the WHO.

The first case in BiH was registered on 5 March 2020, which triggered the fast reaction on the side of the BiH authorities. The F BiH Government declared the state of natural disaster on 16 March 2020, as did the RS Government and the BiH Presidency.

This extraordinary situation has posed numerous challenges and obstacles in front of all levels of governance in BiH, including the area of criminal justice and response of the judicial organs.

The purpose of this paper is to analyze de lege lata solutions regarding criminal liability for spreading infectious diseases and the relevant principles of criminal proceedings in F BiH, as well as de lege ferenda proposed provisions. In that sense, the question of public announcement of personal data of persons that failed to comply with the imposed measure of self-quarantine and the issue of holding main trial hearings online will be explored, as well as their possible implications. Also, the example of Republic of Serbia will be explained.